

СПАДЧЫНА

Мова маёй зямлі

(Заканчэнне. Пачатак у №№ 4, 6, 8)

Жартаўнікі-вяскоўцы не раз на хаду прыдумлялі словы, напоўненыя падвохам, нараджаючы пры тым грымотны смех.

— *Іван, мо ў тэбэ пылае, то дай мне ііі на крохы.*

— *Е-е, вона кай пэчы стоіць, іды бэры хоть на-всегда! (жонку).*

Ад старэйшых не адставала і моладзь. Як бачылі, што хлопец аказвае знакі ўвагі дзяўчыне, дасылалі ўслед: «*Молоды молоду покотыў на лёду, уставай, молада, пуд тобою вода.*»

На таго, хто бессаромна карыстаўся плёнам чужой працы, абурана рабілі заўвагу: «*От знайшоў сокірку под лаўкою, покажы, шчо сам уміеш робыты?*».

Жанкі, сабраўшыся на

пасядзелкі, дзяліліся сваімі клопатамі пра сям'ю, дзяцей, і тут не абыходзілася без гумару-парады:

«На діты трэба напэрдіты, сэбэ трэба доглядіты!».

Мілае, дарагое Палесе, каларытны смак мясцовай гаворкі.

Ну, скажітэ, людцы добры, дэ ж ішчэ так шокаюць, як нэ на нашым Поліссі? То ж кругом дэкаюць, а ў нас шокаюць!

Вярэдзіць душу ўспамінамі няпісаны вясковы этыкет. Узаемная дапамога суседзяў, родзічаў перадавалася і нам, падлеткам. Паважлівыя адносіны да парад старэйшых людзей, сваіх і чужых бацькоў. Вельмі ж я любіла зварот да нас, немаўлят, нашых родных цётка: «*Нэбожаткы*». Якое ж слоўца цёплае, ласкавае, анёльскае!

А бабуля, узяўшы нашы халодныя рукі ў свае цёплыя далоні, ахкала: «*Дітонькы моі, якы ж ручки вашы, як у жабкы, холоднэнькы*». А мы, дзеці, звярталіся так: *мамо, тату, хрышчонка, хрышчоны, тютко, дядьку, бабо, діду*. У дарослых звароты адзін да аднаго мне гучалі песняй: прыгожыя імёны, вымаўленне, каларыт дыялекту — сапраўдная душэўная асалода!

Клікалі ў большасці жанчын па мужу: *Іванчыха, Романыха, Костючыха, Ляшыха, Моўшэнючка ці Ева Стэпанова, Лукія Гаўрылова, Гандзя Валёва, Матруна Опанасова*. Рэдка мужа па жонцы: *Іван Людвынын, Стэпан Евын, Грышка Полін*. Нашу матулю чамусьці клікалі па свёкру, нашаму

дзецу: *Зоська Дэм'янова*, як дзед памёр, клікалі па тату *Зоська Есынова*. Тату, паколькі ён быў мясцовы гарманіст-самавучка, клікалі паважліва: *Ёсіп Дэм'яновіч*. Маміных ятровкаў клікалі таксама па бацьку, што было рэдка: *Луця і Гандзя Дэм'яновы*. Альбо так: *Жэня Малахоўна, Зоня Тумашова, Маня Ляшова*. А да каго прыставала прозвішча: *Мініч/Мінічыха, Рубец/Рубчыха*.

Вясковых нявестак, якія вышлі замуж за сінінскіх кавалераў, клікалі па той мясцовасці, адкуль яны прыехалі: *Лысятынка, Колажынка, Полеиучка*. Не абыходзілася і без клічак, часцяком, «ахрысціўшы» падлетка вуліцай пад час гульні, мянушка заставалася на ўсё жыццё: *Гузэля, Нэро, Лейко, Чоса, П'яўка, Зэлык, Сынька*.

Я яшчэ раз хачу ўспомніць цудоўныя імёны нашых продкаў-сінінцаў, якія спақваля вяртаюцца

да нашых унукаў, але мне хочацца ўспомніць іх не так, як іх пішуць у метрыках, а ў паляшущым вымаўленні, як салодкі напамін дзяцінства.

Ітак, імя жанчын: *Кася, Васыльына (Вася), Вуля, Мокрэня, Малашка, Мілка, Палашка, Поля, Пэлогынька, Прузына, Ядзя, Сэнкліта, Стэпка, Кэзнька, Юста (Юстына), Амілька, Ёўхымка, Ёўдынька, Дуся, Яўдя, Людвына, Гэлена, Гандзя, Хвэдоська, Хрысця, Домця, Луця, Лукія, Барбара, Зоня, Зоська, Маня, Маруся, Матруна, Марына*.

Імя мужчын: *Артэн, Вацё (Вячаслаў), Вітэк, Віцё (Віктар), Віцэнт, Валё (Валянцін), Гаўрыло, Лукаш, Соловэй, Корній, Корнэюк, Зінеў, Зіноў, Есып, Дэм'ян, Збашэк, Хвэдор, Хвэлько (Фелікс), Пэтрук, Едварт, Казік, Броньк, Ільяш, Томаш, Тыхон, Марк, Моўша, Онопрыі, Опанас, Омэлян, Олесь, Стэпан, Мыколайчык, Якоў, Янык*.

Спеўная калыска, вёсачка-сінічка... Усё чуваць мне продкаў галасы...

Не стане лепшым іншы край,

Сілкуюць усё ж свае вытокі,

Маленства песціць ціхі рай,

І спадчынны ў ім след глыбокі.

З бязмежнай павагай да свайго паляшущага краю, мілай вёсачкі Сінін, родных бацькоў, якія падарылі не толькі жыццё, але змаглі прывіць любоў да сваёй мовы, якой я не цуралася ніколі і ніколі не мяняла яе вымаўленне ні пры якіх абставінах, за-кончу гэтакімі радкамі:

Твой густ адмысловай вымовы

Я скрозь жыццё пранясу,

Табе, паляшущая мова, Удзячную оду пяю!

...І зямля ўдыхае паляшущы гімн,

Сэрца замілавана шчодрасці часін...

Галіна ЛАЗІЦКАЯ